

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

του αποσπάσματος 'ΤΟΚΙΟ' του Ν. Κάσδαγλη (Β'

Γυμνασίου)

Συντάκτρια: Ελένη Παπαντωνίου

Προαπαιτούμενα:

- Αίθουσα προβολής με κεντρικό βιντεοπροβολέα
- Η/Υ και λογισμικό παρουσίασης για την πολυμεσική υποστήριξη της διδασκαλίας (Προβολή διαφανειών)
- Φωτοτυπίες για έξι ομάδες μαθητών/τριών: α) με τα έξι χωρισμένα μέρη του κειμένου- ένα τμήμα κειμένου για κάθε ομάδα, β) με τα παράλληλα κείμενα που επιλέχθηκαν για κάθε ομάδα.

Διδακτικοί και Παιδαγωγικοί Στόχοι:

Οι μαθητές/τριες καλούνται:

1. Να απολαύσουν την επαφή τους με ένα ταξιδιωτικό κείμενο.
2. Να συνδέσουν τα επιμέρους τμήματα της αφήγησης με το 'όλον', (το αφήγημα στο σύνολό του) και να αντιληφθούν την αφηγηματική συνοχή ως μια χρονική ακολουθία πράξεων-εμπειριών.
3. Να συνδέσουν και να συγκρίνουν το συγκεκριμένο κείμενο-απόσπασμα με άλλα ταξιδιωτικά κείμενα (όχι απαραίτητως αμιγώς λογοτεχνικά). Με αυτόν τον τρόπο γίνεται αναγωγή από το μερικό στο 'όλον' μέσα από τη σύνδεση του ενός κειμένου με μια ευρύτερη οικογένεια ομόθεμων (Ιαπωνία) και ομοειδών (ταξιδιωτική λογοτεχνία και δημοσιογραφία) κειμένων.
4. Να διευρύνουν την αναγνωστική τους εμπειρία.
5. Να συνεργαστούν σε μικρές ομάδες.
6. Να γνωρίσουν έναν μακρινό αλλά γοητευτικό πολιτισμό με τρόπο ευχάριστο και περισσότερο συμμετοχικό-ενεργητικό.

7. Να αποκτήσουν μια πνευματική ανοχή απέναντι σε μια διαφορετική κουλτούρα.
8. Να εκφραστούν προφορικά (δραματοποιημένη αφήγηση, απαντήσεις σε ερωτήσεις, ενεργοποίηση προφορικής έκφρασης).
9. Να συνθέσουν γραπτώς ένα δικό τους αφήγημα ή ποίημα (χαϊκού), ανάλογα με την επιλογή τους (ενεργοποίηση δεξιοτήτων δημιουργικής γραφής).
10. Να καλλιεργήσουν ψηφιακές δεξιότητες μέσα από τη δημιουργία ενός πολυτροπικού κειμένου (π.χ με χρήση κειμενογράφου και ενσωμάτωση σε κάθε στάδιο της αφήγησης της κατάλληλης εικονογράφησης).

Υλοποίηση διδασκαλίας

Α' Φάση

- Ενεργοποιούμε την πρότερη γνώση των μαθητών για το θέμα μας (ρωτάμε τι ξέρουν οι μαθητές/τριες για την Ιαπωνία και το λαό της)
- Κάνουμε σύντομη παρουσίαση του κειμένου (πότε γράφτηκε, από ποιον, τι ήθελε να επικοινωνήσει στο κοινό)

Β' Φάση

- Χωρίζουμε σε έξι ομάδες και στην κάθε μια δίνουμε ονομασίες ιαπωνικές που θα συναντήσουμε στο μάθημα (περιέχονται στα υπό μελέτη κείμενα):
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' (Άνθη κερασιάς)
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΓΙΟΚΟΣΟ' (Καλώς ήρθες)
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ ΣΟΥΣΙ (Γιαπωνέζικο φαγητό)
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ ΟΧΑΪΟ (Καλημέρα)
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' (Ιαπωνικά ξυλάκια)
 - ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' (γιαπωνέζικο ρακί)
- Μοιράζουμε σε κάθε ομάδα, με τυχαία σειρά, τα έξι τμήματα του κειμένου-αποσπάσματος του σχολικού εγχειριδίου και ζητάμε να ανταποκριθούν στις δραστηριότητες που υπάρχουν σε κάθε φωτοτυπία (βλ. Παράρτημα 1). Αφήνουμε τον ανάλογο χρόνο.

- Προβάλλεται από την οθόνη η διαφάνεια με τις εικόνες-στιγμιότυπα από την ταξιδιωτική εμπειρία του συγγραφέα στη σωστή χρονική τους ακολουθία. Ζητάμε από τους μαθητές/τριες, υποβοηθούμενοι από τη σειρά των εικόνων, να βρουν τη σωστή σειρά των κειμένων που έχουν στη φωτοτυπία τους.
- Η χρονική ακολουθία των κειμένων των ομάδων ορίζει και τη σειρά με την οποία ο/η εκπρόσωπος κάθε ομάδας θα σηκωθεί να αφηγηθεί το κάθε στάδιο της ιστορίας. Οι μαθητές/τριες προσπαθούν αυθόρμητα και με φυσικότητα να υποδυθούν τον συγγραφέα που μοιράζεται την ταξιδιωτική του εμπειρία με φίλους (την ολομέλεια). Στο ρόλο εναλλάσσονται, με τη σειρά, οι εκπρόσωποι των ομάδων.
- Όταν ολοκληρωθεί η προφορική αφήγηση, οι ομάδες απαντούν στις ερωτήσεις που αντιστοιχούν σε κάθε τμήμα κειμένου-ομάδας και από κοινού τα μέλη αποφασίζουν να δώσουν από έναν πλαγιότιτλο.
- Οι πλαγιότιτλοι προβάλλονται από τη διαφάνεια της παρουσίασης ως λεζάντες κάθε εικόνας και συστήνεται στους μαθητές να τους σημειώσουν με τη σωστή σειρά (η ακολουθία αυτή θα χρησιμεύσει για τη συγγραφή των ενοτήτων-παραγράφων του δικούς τους αφηγήματος στη συνέχεια κατά την παραγωγή γραπτού λόγου).

Γ' Φάση

Στις έξι ομάδες διανέμουμε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από άλλα ταξιδιωτικά κείμενα εμπνευσμένα από την Ιαπωνία. Οι μαθητές/τριες θα δουν το Τόκιο και την Ιαπωνία μέσα από τη ματιά άλλων συγγραφέων-λογοτεχνών, παλαιών και σύγχρονων (Παράρτημα 2). Διαβάζουν τα κείμενα και εστιάζουν στα θέματα ή τα σημεία που υποδεικνύουν οι ερωτήσεις σε καθένα από αυτά. Από τις διαφάνειες προβάλλονται ένα-ένα τα κείμενα και κάθε ομάδα αναλαμβάνει να τα σχολιάσει. Γίνονται βασικές επισημάνσεις σε σχέση με τις ιδιαιτερότητες και την πολιτισμική ταυτότητα του Ιαπωνικού πολιτισμού, αλλά και την εσωτερική 'συνομιλία' των κειμένων, παρά τη μεγάλη χρονική απόσταση συγγραφής τους.

Ενδεικτική διανομή κειμένων:

- ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' - Ν. Καζαντζάκης, 1935, «Ταξιδεύοντας Ιαπωνία-Κίνα», απόσπασμα
- ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΓΙΟΚΟΣΟ' - Επιστολή προς την Ελένη Καζαντζάκη, 1935
- ⊙ ΟΜΑΔΑ ΣΟΥΣΙ – Λ.Χερν και Ντομινίκ Λορό (Η τέχνη της απλότητας, 2016)
- ⊙ ΟΜΑΔΑ ΟΧΑΪΟ - Ιαπωνία για αρχάριους 1 (διασκευή από τον ηλεκτρονικό τύπο)
- ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' – Ιαπωνία για αρχάριους 2 (διασκευή από τον ηλεκτρονικό τύπο)
- ⊙ ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' - Ανθισμένες κερασιές (διασκευή από on line δημοσιογραφικό ταξιδιωτικό κείμενο)

Δ' Φάση - προαιρετική ανάλογα με τη διάθεση διδακτικού χρόνου

Γίνεται αναφορά στα γιαπωνέζικα 'χαϊκού' και τα ειδολογικά χαρακτηριστικά τους. Προβάλλεται διαφάνεια με χαϊκού και οι μαθητές/τριες ενθαρρύνονται να εκφράσουν ό, τι νομίζουν ότι ένιωθε ο ποιητής τη στιγμή της σύνθεσής τους. Με αφορμή τα συγκεκριμένα χαϊκού, οι μαθητές/τριες μπορούν να συνθέσουν και δικά τους.

Ε' Φάση

- Προχωρούμε σε ανακεφαλαίωση της διδασκαλίας με βάση το κυκλικό διάγραμμα της αντίστοιχης διαφάνειας, αλλά και δίνουμε την ευκαιρία στους μαθητές/τριες να.....'φρεσκάρουν' τα ολίγα γιαπωνέζικα που έμαθαν.
- Ολοκληρώνουμε με την ανάθεση γραπτής εργασίας (παραγωγή πρωτότυπου πολυτροπικού κειμένου με τους μαθητές σε θέση συγγραφέων-δημοσιογράφων-λογοτεχνών)

ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΟΥΡΑ' (Άνθη κερασιάς)

Η Ιαπωνία είν' εντυπωσιακή, κι η αίσθηση αυτή ξεκινάει από τ' αεροδρόμιο, μόλις φτάνεις. Η σωστή οργάνωση στην αίθουσα υποδοχής δεν επιτρέπει κανένα λάθος, καμία παρεξήγηση. Ο επιβάτης θα περάσει τον υγειονομικό έλεγχο, τον τελωνειακό και τα διαβατήρια, δίχως να προλάβει να σκεφτεί τις πιθανές δυσκολίες. Οι υπάλληλοι σου δίνουν την αίσθηση πως περιμένουν ακριβώς εσένα, να σ' εξυπηρετήσουν. Όσο να ξεμπερδέψεις τις σύντομες διαδικασίες για να σε δεχτούνε στην Ιαπωνία οι αποσκευές είναι κιάλας πάνω στην κορδέλα, και στριφογυρίζουνε. Στην Ιαπωνία όλα δουλεύουνε σαν καλολαδωμένη μηχανή.

- Ποια είναι η κυρίαρχη εντύπωση του συγγραφέα;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς την άφιξή σου στο Τόκιο σαν να είσαι αυτός.

ΟΜΑΔΑ 'ΓΙΟΚΟΣΟ' (Καλώς ήρθες)

Βγαίνοντας, καλά θα κάνεις να πάρεις το λεωφορείο ως το τέρμιναλ. Η διαδρομή είναι μεγάλη, μιάμιση ώρα και βάλε, κι η ταρίφα για το ταξί περισσότερο από τρεις χιλιάδες δραχμές. Το ταξί στην Ιαπωνία είναι ίσως τέσσερις φορές πιο ακριβό από την Ελλάδα.

Φτάνω αργά στο ξενοδοχείο, κοντά στα μεσάνυχτα, μα έχω την αίσθηση πως το Τόκιο είναι μια πόλη νεκρή. Οι δρόμοι έρημοι, τα μαγαζιά κλειστά, οι επιγραφές σκοτεινές. Το Τόκιο, από τις μεγαλύτερες πόλεις στον κόσμο, είναι μια βιομηχανική πόλη με περιορισμένη νυχτερινή ζωή.

Το ξενοδοχείο είναι μεγάλο, εμπορικό, τυποποιημένο. Οι υπάλληλοι στην υποδοχή συνεχίζουν τη δουλειά, αδιάφοροι για την παρουσία μου. Λέω σε κάποιον πως έχω κλείσει δωμάτιο, κι αμέσως αλλάζει το σκηνικό. Βιάζεται να μ' εξυπηρετήσει, χαμογελαστός, πρόθυμος. Πρώτη εμπειρία: στην Ιαπωνία μην περιμένεις να σε ρωτήσουν. Πρέπει να ζητήσεις κάτι, για να ενδιαφερθούν. [...]

- Ποια είναι η πρώτη εντύπωση του συγγραφέα από το νυχτερινό Τόκιο;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς τη διαδρομή σου από το αεροδρόμιο ως το ξενοδοχείο σαν να είσαι αυτός

ΟΜΑΔΑ 'ΣΟΥΣΙ' (γιαπωνέζικο φαγητό)

Στο ξενοδοχείο αλλάζω τα βρεμένα ρούχα μου, κάνω κι ένα ζεστό μπάνιο, καλού κακού. Δεν έχω φάει μετά το πλούσιο πρωινό, και πεινάω σαν λύκος. Στο ξενοδοχείο έχει δυο παραδοσιακά εστιατόρια, ένα δυτικό, και την καφετερία. Θα φάω γιαπωνέζικα, να δω πώς είναι.

Στο εστιατόριο, η περιπέτεια της συνεννόησης. Στον περιποιητικό μετρ, που σιμώνει, μιλάω αγγλικά. Θέλω να φάω γιαπωνέζικα, του λέω, μα δεν καταλαβαίνω τίποτα απ' τη γιαπωνέζικη κουζίνα, και τον παρακαλώ να μου διαλέξει το μενού. Χαμογελάει αμήχανα, και τον παρεξηγώ, νομίζω πως δεν κατάλαβε. Ρωτάω αν υπάρχει κάποιος να μιλάει αγγλικά, για να συνεννοηθώ. Απαντά πως μιλάει αγγλικά, και με προσκαλεί μαζί του, να διαλέξω. Αποφεύγει την ευθύνη να διαλέξει για λογαριασμό μου, έστω κι αν τον βεβαιώνω πως, αν δε μ' αρέσει το φαγητό, δικό μου λάθος.

- Ποιό είναι το πρώτο πράγμα που θέλει να δοκιμάσει ο συγγραφέας και τι δυσκολία παρουσιάζεται;
 - Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
 - Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να εξηγήσεις τι απόφαση πήρες στο ξενοδοχείο και πως σε εξυπηρέτησαν.
-

ΟΜΑΔΑ 'ΟΧΑΪΟ' (Καλημέρα)

Η εκλογή στην Ιαπωνία δε γίνεται στην κουζίνα, μα στη βιτρίνα του μαγαζιού. Εκθέτουν όλα τα φαγητά του μενού, φτιαγμένα με πορσελάνη, με τις τιμές τους δίπλα, για να μην ξαφνιαστείς στο λογαριασμό. Τα πιάτα που μου δείχνει έχουν κρέας ωμό, ψάρι ωμό, και θαλασσινά, κι όλα τα συνοδεύουν πολλά χορταρικά, μανιτάρια, κρεμμύδια, μακαρόνια, και δε θυμάμαι τι άλλο.

Το κρέας και το ψάρι, ωμά, με κάνουν και διστάζω, και διαλέγω τα θαλασσινά. Παρόλο που διαλέγω μόνος μου ο μετρ κοντοστέκεται, μου εξηγεί πώς τα βράζουν, και δεν ξέρει αν θα μ' αρέσουν. Επιμένω, το ωμό κρέας και το ψάρι τα φοβάμαι περισσότερο, κι ας λέει ό,τι θέλει ο μετρ.

- Πως παρουσιάζονται τα φαγητά στους πελάτες;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

-

ΟΜΑΔΑ 'ΧΑΣΙ' (Ιαπωνικά ξυλάκια)

Η περιποίηση είναι πριγκιπική. Τρεις κοπέλες με κιμονό με βολεύουνε σ' ένα τραπεζάκι, ρωτάν αν πρέπει να μου φέρουν τα ορεκτικά, που συνοδεύουν κάθε γιαπωνέζικο τραπέζι. Βέβαια, όλα.

Οι κοπέλες μου φέρνουν ένα σωρό μπολ με περίεργα φαγητά, που δεν καταλαβαίνω, λογιό λογιό σάλτσες, και τ' απαραίτητο ωμό κρέας και το ψάρι που τόσο πάσκισα ν' αποφύγω. Αρνιέμαι το πιρούνι που μου φέρνουν, και πάνω ένα φαρδύ ξυλαράκι, μέσα σ' ένα πιάτο. Το χρησιμοποιώ για κουτάλι, και τσακώνω έναν από τους μεζέδες που μου φέρνουν. Γελάν όλοι, κι επεμβαίνει ο μετρ. Με μια γρήγορη κίνηση χωρίζει το φαρδύ ξυλαράκι σε δυο στενά, μου δείχνει πώς να τα κρατήσω, για να τσακώνω το φαΐ.

- Τι προκάλεσε το γέλιο των Ιαπώνων που σέρβιραν;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

ΟΜΑΔΑ 'ΣΑΚΕ' (γιαπωνέζικο ρακί)

Στο μεταξύ μου φέρνουν ένα μάτι με αέριο, το συνδέουνε στο τραπέζι μου. Βάζουν πάνω ένα πήλινο τσουκάλι με νερό, κι η σερβιτόρα, χαμογελαστή, ρίχνει μέσα στο νερό που βράζει, λίγα λίγα, τα χορταρικά και τα θαλασσινά, και τα κομμάτια το ψάρι, κι ό,τι άλλο βρίσκεται στο πιάτο. Τρώω μέσα από ένα μπολ, και μου το γεμίζει συνέχεια απ' το τσουκάλι. Χρησιμοποιεί δυο μακριά ξυλαράκια για σερβίρισμα, σκαλισμένα και λακαρισμένα, πολυτελή. Τα δικά μου, πρόχειρα, θα πεταχτούνε μετά τη χρήση. Κάθε τόσο με σερβίρει σάκε, το γιαπωνέζικο ρακί, που το ζεσταίνουνε για να το πιουν.

Το πιάτο είναι τεράστιο, όχι όμως βαρύ. Το αποτελειώνω, πεινασμένος καθώς είμαι, άλλωστε οι Γιαπωνέζοι δε δίνουν ψωμί. Το ίδιο το φαγητό θα το 'λεγα άγευστο, αν δεν ήταν οι πικάντικες σάλτσες.

Η σερβιτόρα μου, αφού ψαρέψει και το τελευταίο χορταρικό, και το τελευταίο μακαρόνι μέσα από το τσουκάλι, μου σερβίρει ύστερα και το νερό, να το πιω για κονσομέ.* Δεν έχει άδικο, είναι νόστιμο, τόσα πράματα έχουνε βράσει μέσα.

Στο παραδοσιακό εστιατόριο με περιποιηθήκανε σαν να 'μουν πρίγκιπας, κι ύστερα με βάλαν να πληρώσω για την περιποίηση· λογικό. Ο λογαριασμός έξι χιλιάδες γιεν, κάπου χίλιες διακόσιες δραχμές.

Μια δευτέρα εμπειρία: στην Ιαπωνία έχει περισσότερη σημασία ο τρόπος που θα σε σερβίρουν, από το ίδιο το φαΐ.

- Τι διαφορές έχει στη διαδικασία ένα γιαπωνέζικο γεύμα από ένα ελληνικό;
- Βρες με την ομάδα σου έναν πλαγιότιτλο.
- Προσπάθησε να έρθεις στη θέση του συγγραφέα και να αφηγηθείς με δικά σου λόγια αυτά που μας αφηγείται ο συγγραφέας. Προσπάθησε να είσαι πιο θεατρικός....

(σε αυτό το κείμενο μπορείτε να μοιραστείτε το ρόλο δύο μαθητές/τριες)

Ν. Καζαντζάκης, 1935, «Ταξιδεύοντας Ιαπωνία-Κίνα», απόσπασμα

Ξεκίνησα για την Ιαπωνία, ξέροντας μονάχα δυο γιαπωνέζικες λέξεις για να συνεννοηθώ μαζί της: «**Σακουρά**», που θα πει: Άνθος της κερασιάς, και «**Κοκορό**», που θα πει: Καρδιά. Ποιός ξέρει! Έλεγα με το νου μου, μπορεί οι δυο αυτές, απλότατες λέξεις να φτάνουν.

Στη φαντασία μας, ίσα με τα τελευταία χρόνια, πριν να πετάξει το κιμονό της και να φανούν πίσω από τις ανθισμένες κερασιές τα κανόνια της κι οι λόγχες, η Ιαπωνία έλαμπε με τα κόκκινα γυαλιστερά τσόκαρά της, με τα κίτρινα χρυσάνθεμα στο κιμονό της, με τις φιλντισένιες χτένες της στα φουσκωμένα γαλαζόμαυρα μαλλιά και με το μεταξωτό ρεπίδι, όπου ήταν γραμμένο ένα αισθηματικό χαϊ-κάι: «**Ω γλυκά λουλούδια της κερασιάς, που καθρεφτίζεστε κάθε άνοιξη στα νερά, ανασηκώθηκα να σας κόψω — μα μούσκεψα μονάχα τα κεντημένα μου μανίκια!**».

[...]

Η Ιαπωνία ήταν η γκέισα των εθνών. Χαμογελούσε απάνω στα μακρινά νερά όλο μυστήριο. «Θιμπαγκό», την είχε ονομάσει ο Μάρκο Πόλο και όπως τη στόρισε όμορφη, φιλήδονη, φορτωμένη χρυσάφι, άναψε όλες τις φαντασίες. Άναψε και τη φαντασία του Κολόμβου και για χάρη της ξεκίνησε με τις παραβέλες και πήρε τον ωκεανό για να τη συντύχει. [...] Απόρησαν οι τραχιοί θαλασσομάχοι με τα πλούτη της, με την ευγένεια και τον πολιτισμό της. Κανένας, διηγόνταν με θαυμασμό, δεν τρώει εκεί με τα χέρια του, όπως έτρωγαν τότε στην Ευρώπη, παρά με δυο λιγνές μπαγκέτες από ξύλο ή φιλντισι.

Ερώτηση

- Πως την παρουσιάζει ο Καζαντζάκης την Ιαπωνία;

Επιστολή Καζαντζάκη προς την Ελένη Καζαντζάκη, 1935

Βρέχει, βρέχει, κρύο. Χτες ολημέρα είμουν στο Νικκό, μια παλιά πολιτεία τρεις ώρες μακριά από το Τόκυο. Έξοχα βουνά, τεράστια δέντρα cryptomeria, είδος κυπαρισσόπευκα, εξαιρετικοί παλιοί ναοί, αγάλματα, ζωγραφιές, allées, από πέτρινα φανάρια...

Τώρα είμαι στο δωμάτιο μου, μακρουλό, στενό, μπροστά μου ένα ωραίο προύντζινο μαγκάλι και στον τοίχο η ζωγραφιά και ketopo του Βούδα που αγόρασα...

Προχτές μ ένα φίλο πήγαμε τη νύχτα σ' ένα σπίτι geishas. Αδύνατο να Σας περιγράψω την αγνότητα και τη χαρά της ατμόσφαιρας. Ένα σπίτι ξύλινο, όπως όλα. Στην είσοδο δυο τεράστια χάρτινα φανάρια. Μόλις χτυπήσαμε, η πόρτα άνοιξε κι ένας σωρός κοπέλες πετάχτηκαν να μας υποδεχτούν. Σα να 'μαστε παλιοί αγαπημένοι γνώριμοι. Μας έκαμαν υπόκλισης, ακουμπώντας το μέτωπο στη γης, μας έβγαλαν τα παπούτσια και μας οδήγησαν στο σαλόνι. Ψάθες, το ξύλο μύριζε, κανένα έπιπλο παρά ένα χαμηλό τραπεζάκι, δυο προύντζινα μαγκάλια, μαξιλάρια. Στον τοίχο ένα kaketopo με θρησκευτικό περιεχόμενο: Ο Βούδας που συναντά μια γυναίκα και κουβεντιάζουν μέσα σε

άνθη. Καθίσαμε διπλοπόδι, οι geishas γύρα. Εγώ με τα λίγα γιαπωνέζικα μου μιλούσα κι όλες γελούσαν. Μας έφεραν φιστίκια και γλυκά, σάκε ζεστή... Πίναμε. Μια πήρε το σαμισέν κι άρχισε να παίζει, διπλογόνατη. Μια μικρούλα σηκώθηκε και χόρευε. Χάρη, γαλήνη, σεμνότητα, ντυμένες τα λαμπρόχρωμα κιμονό, τα μάτια τους χαρούμενα κι αθώα, όσο ποτέ δεν είδα σε καμιά ευρωπαϊκή οικογένεια. Ο φίλος μου ήξερε περίφημα γιαπωνέζικα, χωράτενε μαζί τους, όλες γελούσαν σαν παιδιά εφτά χρονών. Ποτέ, ποτέ δεν ένιωσα τόση αθωότητα και τη γλύκα της γυναίκας... Εγώ, ήσυχα καθούμενος, τις κοίταζα με τα χεριά σταυρωμένα, σα Βούδας.

Φύγαμε αργά, έσκυψαν στη γης και μας προσκύνησαν, μας έβαλαν τα παπούτσια, μας προσκύνησαν πάλι χαρούμενες, τιτυβίζοντας σαν πουλιά: Αριγκάτο κοζάιμας! Αριγκάτο κοζάιμας! (ευχαριστούμε πολύ! ευχαριστούμε πολύ!).

Ερώτηση

- Ποια είναι η εικόνα του γιαπωνέζικου σπιτιού με τις γκέισες;
-

Λευκάδιος Χερν, Κοκορό, 1896

«Πέντε λεπτά αρκούν σ' έναν Ιάπωνα για να ετοιμαστεί για ένα μακρύ ταξίδι. Έχει λίγες ανάγκες.

Η ικανότητά του να ζει χωρίς εμπόδια, χωρίς έπιπλα, με όσο το δυνατόν λιγότερα ρούχα τού δίνει υπεροχή σ' αυτό τον διαρκή αγώνα που είναι η ζωή».

Ερώτηση

Τι είναι αυτό που εντυπωσιάζει τον Λευκάδιο Χερν;

Ντομινίκ Λορό (Η τέχνη της απλότητας, 2016)

Το να ζω σε χώρες με πολιτισμούς τόσο διαφορετικούς με ώθησε να θέτω διαρκώς τον εαυτό μου υπό αμφισβήτηση και να αναζητώ «τον» τρόπο της ιδανικής ζωής. Έτσι, μέσα από διαδοχικές αφαιρέσεις, κατάλαβα σιγά σιγά ότι η αναζήτηση της απλότητας ήταν ο πιο σωστός τρόπος να ζω την ίδια στιγμή άνετα και σύμφωνα με τη συνείδησή μου. Γιατί στην Ιαπωνία; με ρωτάνε, όταν λέω ότι ζω εκεί τα τελευταία είκοσι έξι χρόνια. Μια ερώτηση στην οποία όλοι όσοι, όπως εγώ, έχουν επιλέξει αυτή τη χώρα ως τόπο διαμονής απαντούν: πάθος, ανάγκη. Μια χώρα όπου αισθάνομαι άνετα και συνεπαρμένη κάθε πρωί με την ιδέα νέων ανακαλύψεων. Το ζεν και ό,τι έχει σχέση με αυτό με γοήτευαν ανέκαθεν: ζωγραφική με σινική μελάνη, ναοί, κήποι, θερμές πηγές, κουζίνα, ικεμπάνα*... Πολύ γρήγορα, είχα την τύχη να συναντήσω έναν καθηγητή σουμί-ε (ζωγραφική με σινική μελάνη), ο οποίος, επί δέκα χρόνια, όχι μόνο με μύησε σ' αυτή την τέχνη, αλλά και στον τρόπο σκέψης των Γιαπωνέζων: να δέχεσαι τη

ζωή όπως έρχεται, χωρίς να προσπαθείς να εξηγήεις, να αναλύεις, να «φειρίζεις» τα πάντα. Εν ολίγοις, «να ζεις ζεν».

Ερώτηση

Γιατί η συγγραφέας προτίμησε την Ιαπωνία ως τόπο κατοικίας της;

ικεμπάνα: ανθοδετική τέχνη

Ανθισμένες κερασιές (διασκευή από δημοσιογραφικό ταξιδιωτικό κείμενο)

Στην Ιαπωνία αυτές τις ημέρες όλα σταματούν για το hanami, μια λέξη σύνθετη από το hana που σημαίνει λουλούδι και το mi που σημαίνει προβολή ή ενατένιση. Τα στελέχη και οι υπάλληλοι των εταιριών βγαίνουν στα πάρκα για να γιορτάσουν την άνοιξη, οι μαθητές του δημοτικού κάνουν βόλτες κάτω από τα ολάνθιστα κλαδιά, ζευγάρια ντύνονται παραδοσιακά με κιμονό και οι πολίτες πάνε στη δουλειά ή για ψώνια κοιτάζοντας πάντα ψηλά, περπατώντας κάτω από ένα σύννεφο μπουμπουκιών. Τότε είναι πού εξελίσσονται ημερήσια και βραδινά φεστιβάλ, στήνονται πικνίκ και οργανώνονται εκδρομές, με μικρούς και μεγάλους να απολαμβάνουν την έκρηξη των μπουμπουκιών, ακολουθώντας πάντα έναν απαραβάτο κανόνα: «Δεν κόβουμε ούτε ένα λουλούδι, αφήνουμε αλώβητη την ομορφιά να την απολαύσουν όλοι». Οι κερασιές ανθίζουν και οι Γιαπωνέζοι, όπως κάθε χρόνο, είναι πολύ συνεπείς στο ραντεβού τους με τη φύση...

Στη χώρα του ανατέλλοντος ηλίου και των ανθισμένων κερασιών συνηθίζουν να λένε πως καταλαβαίνουν ότι ήρθε η άνοιξη όταν τα μέσα ενημέρωσης αρχίζουν να μεταδίδουν το δελτίο **ανθοφορίας**, τις ημερομηνίες δηλαδή που θα παρουσιαστεί το φαινόμενο σε όλο του το μεγαλείο ανά περιοχή και γεωγραφικό διαμέρισμα. Εξάλλου, οι Ιάπωνες πιστεύουν ότι στα πέταλα των **sakura**, όπως αποκαλούν τις κερασιές με τα ροζ άνθη, μετενσαρκώνονται οι ψυχές των νεκρών πολεμιστών, ενώ για την ιαπωνική κουλτούρα τα άνθη της κερασιάς είναι το σύμβολο της ζωής, που περνά από διάφορα στάδια και είναι παροδική...

Ερώτηση

Τι σημαίνει η φράση «Στην Ιαπωνία αυτές τις ημέρες όλα σταματούν για το hanami»; Γιατί; Τι συμβαίνει;

Ιαπωνία για αρχάριους 1 (διασκευασμένο κείμενο από την Καθημερινή on line)

Πρώτη φορά στην Ιαπωνία και πρέπει να πάρω το τρένο από το αεροδρόμιο Ναρίτα για να κατέβω στο Σίντζουκου, τον πιο πολυσύχναστο σταθμό του κόσμου, με περίπου 3,5 εκατ. επιβάτες την ημέρα.

Η αφηρημάδα εδώ δεν συγχωρείται, όμως η Ιαπωνία είναι μια εξαιρετικά οργανωμένη χώρα. Όχι ότι δεν θα μπερδευτείς, αλλά πάντα θα βρεθεί η άκρη – όλο και κάποιος υπάλληλος ή περαστικός θα σε βγάλει από τον λαβύρινθο υποδεικνύοντας τη σωστή κατεύθυνση. Οι Ιάπωνες είναι μαθημένοι να λειτουργούν με γνώμονα την εύρυθμη λειτουργία του συνόλου, και αυτό για έναν τουρίστα είναι σωτήριο.

Στο Σίντζουκου συναντιόμαστε με τη φίλη μου την Ελένη, Ελληνοιαπωνέζα που ζει στο Τόκιο τα τελευταία δύο χρόνια. Αφήνω τα πράγματά μου στο σπίτι της - μη φανταστείτε κανένα διαμέρισμα αλλά ένα δωμάτιο με μόνο ένα κρεβάτι, μια ντουλάπα και έναν φεγγίτη.

Αφού τακτοποιηθούμε βγαίνουμε βόλτα... Φτάνουμε σε ένα από τα πολλά εμπορικά κέντρα της πόλης. Η κατανάλωση στο Τόκιο βρίσκεται σε τόσο υψηλά επίπεδα, που τρελαίνεσαι, ανεβοκατεβαίνεις τις κυλιόμενες σκάλες και αντικρίζεις κάθε φορά έναν νέο φαντασμαγορικό κόσμο: στον πρώτο όροφο γκάτζετ με την Kitty, στον δεύτερο ξυπνητήρια-ρομπότ από το καινούργιο Star Wars, παραπάνω μπλουζες, σακίδια και ποδιές με νίτζα, ηλεκτρονικές κονσόλες και προϊόντα τελευταίας τεχνολογίας... Νομίζεις ότι ζεις σε ένα video-game

Δραστηριότητα

Υπογραμμίστε φράσεις που δείχνουν χαρακτηριστικά στοιχεία του γιαπωνέζικου τρόπου ζωής

Ιαπωνία για αρχάριους 2 (διασκευασμένο κείμενο από την Καθημερινή on line)

Με τη φίλη μου Ελένη, διανυκτερεύουμε στην κοντινή λουτρόπολη Σίμπου Όνσεν, σε ένα ριοκάν (σ.σ. παραδοσιακό πανδοχείο), του οποίου τα δωμάτια είναι στρωμένα με τατάμι (ψάθα από μίσχους ρυζιού), έχουν συρόμενες πόρτες και φουτόν αντί κρεβατιού. Ένα σερβίτσιο και ένα θερμός με ζεστό τσάι βρίσκονται πάνω σε ένα χαμηλό τραπέζι.

Το γεύμα μας είναι πλούσιο. Πώς αλλιώς άλλωστε; Το τυπικό γεύμα των Ιαπώνων περιγράφεται από τη φράση «μία σούπα και τρία συνοδευτικά», ωστόσο οι Ιάπωνες ακολουθούν και συγκεκριμένο τρόπο στο σερβίρισμα. Το ρύζι, για παράδειγμα σερβίρεται σε δικό του μπολάκι (chawan) και κάθε φαγητό αντίστοιχα στο δικό του πιατάκι ή μπολάκι, ανά μερίδα, αντίθετα με τις συνήθειες στο δυτικό κόσμο, όπου στα σπίτια σερβίρουμε σε πιατέλες και από

αυτές παίρνει ο καθένας όσο θέλει. Επίσης οι Ιάπωνες σερβίρουν πράσινο τσάι σχεδόν σε κάθε γεύμα.

Ο λαός αυτός, επίσης, είναι εμμονικά καθαρός και το ζεις στις λεπτομέρειες, όπως για παράδειγμα στο γεγονός ότι αποφεύγουν τυχαίες σωματικές επαφές στην καθημερινότητα τους: Η χειραψία ή το σταυρωτό φίλημα απουσιάζουν εντελώς από τις κοινωνικές τους νόρμες (αντ' αυτών υπάρχει η χαριτωμένη μικρή υπόκλιση με ένωμα των χεριών), ενώ παντού, σε μαγαζιά, περίπτερα ή καντίνες street food, διαθέτουν ειδικό μικρό δίσκο για τα χρήματα ή την πιστωτική κάρτα. Εννοείται πως είναι απαγορευτικό να μπεις σε γιαπωνέζικο σπίτι χωρίς να βγάλεις τα παπούτσια σου και να τα τοποθετήσεις στο γκενκάν, ενώ τον ίδιο κανόνα ακολουθούν και πολλά εστιατόρια καθώς και όλοι οι βουδιστικοί ναοί και χώροι λατρείας.

Δραστηριότητα

Υπογραμμίστε φράσεις που δείχνουν χαρακτηριστικά στοιχεία του γιαπωνέζικου τρόπου ζωής